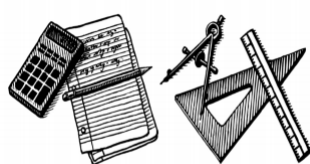

ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ (ОИЕ) БИОМАСА

Проф. др Драгослава Стојиљковић
др Небојша Манић, доцент
др Владимир Јовановић, доцент

Основне информације

• Бодови

• 2 теста	2x20	40
• 2 колоквијума	2x10	20
• 1 задатак	1x5	5
• похађање наставе		5

Зашто ОИЕ?

- Обновљив извор енергије

Поуздано, сигурно и квалитетно снабдевање енергијом и енергентима
- Диверсификација извора енергије
- Смањење од увозне зависности фосилних горива
- Отварање нових радних места
- Повезивања енергетског система државе са енергетским системима других држава
- Заштита животне средине

Смањење емисије загађујућих материја
- Смањење глобалног загревања

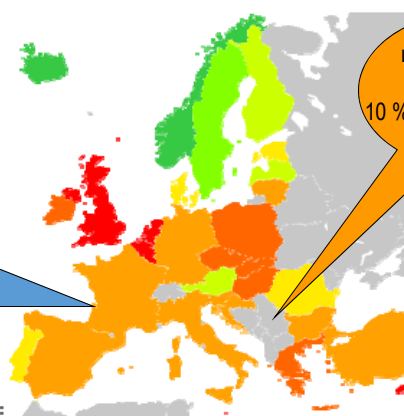

ОИЕ у будућности – краткорочни планови

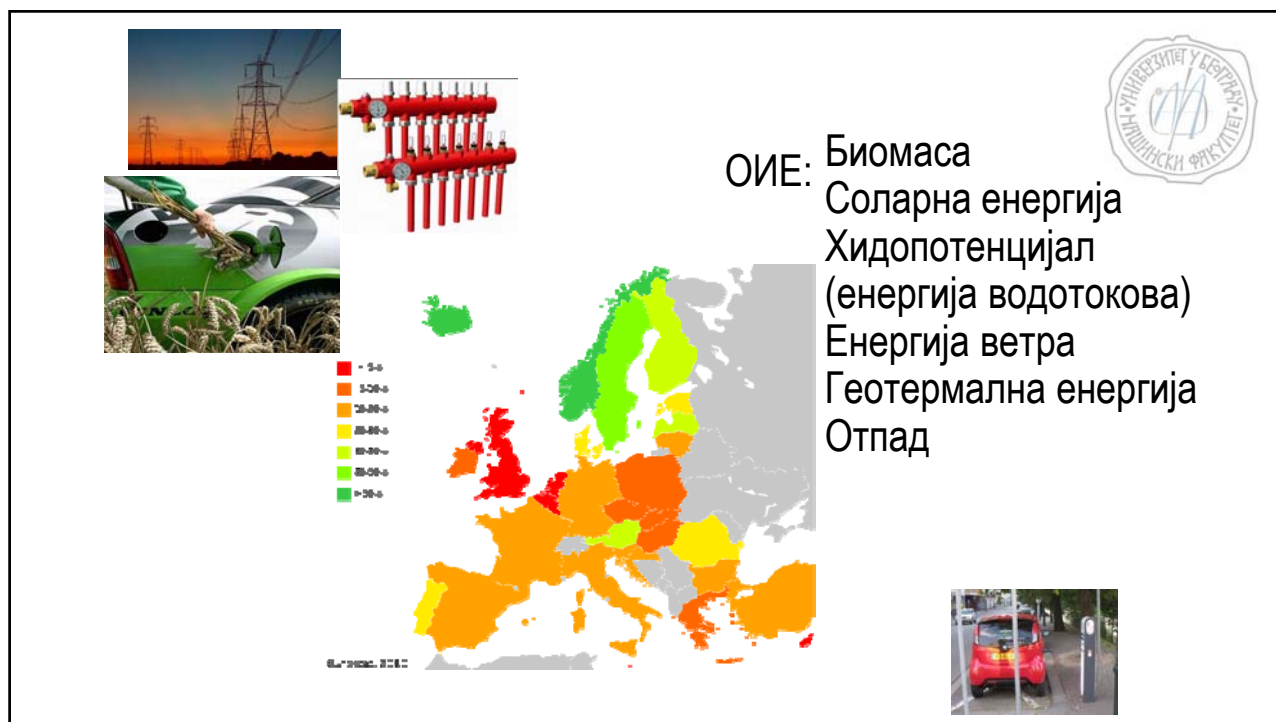
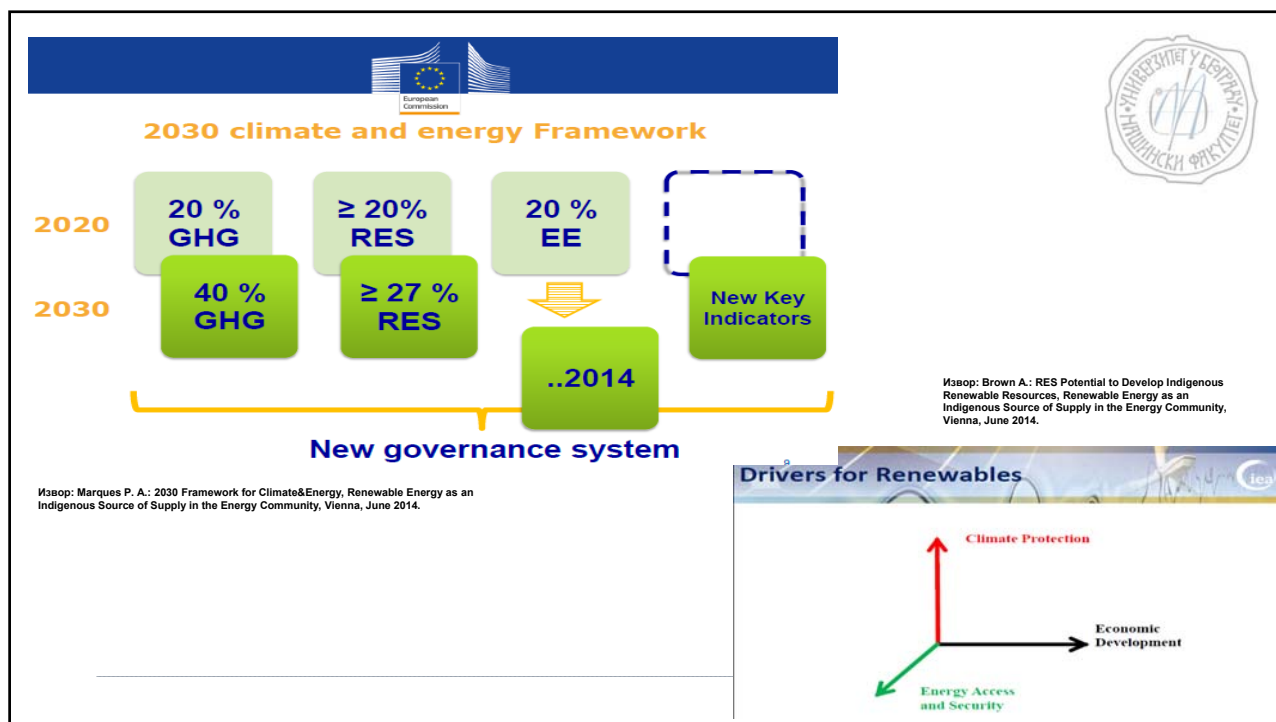
Директива 2009/28/ЕЗ:
циљ ЕУ – 20 % ОИЕ у 2020. год.

10 % ОИЕ
у 2020. год. у
саобраћају

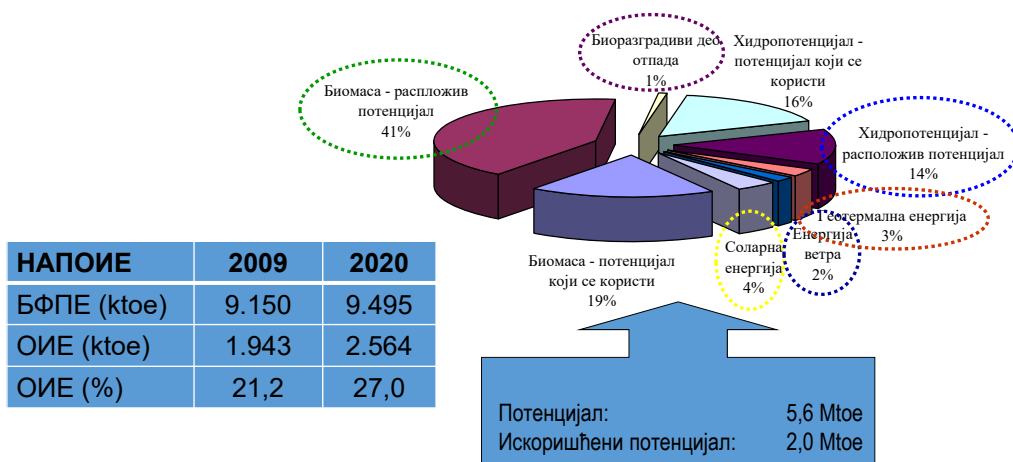
циљ 2020. год.:
27 % ОИЕ
10 % ОИЕ у саобраћају

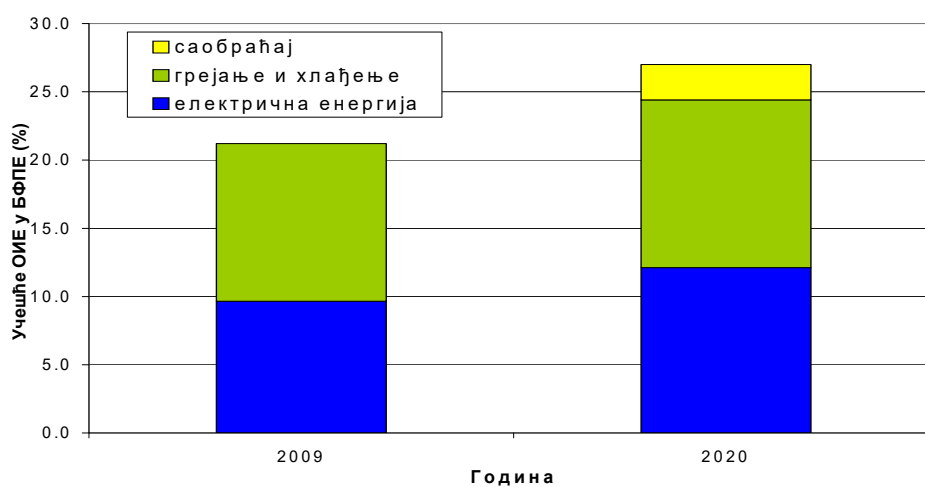

Потенцијал ОИЕ у Србији

Циљ 2020

Истраживање, развој и освајање цевних турбина

Искоришћењем укупног енергетског потенцијала МХЕ:

4,7% од укупне производње ЕЕ

15% садашње производње ЕЕ у ХЕ

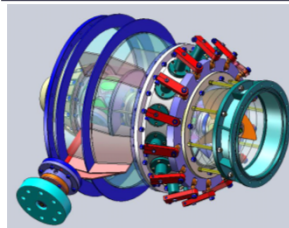
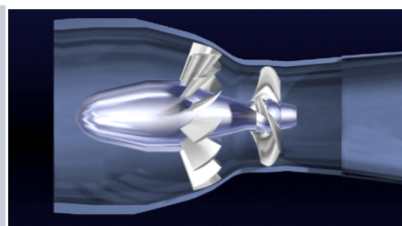
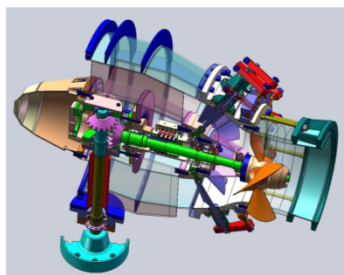
Хидроцентрала на реци Ђетињи у Ужицу
направљена је 1900. године.
Прва електрична централа подигнута по
Теслиним принципима полифазних струја у
Србији.
Пет година после подизања исте такве на реци
Нијагари у Америци.

Модел цевне турбине снаге 15 kW

Истраживање, развој и освајање Банки турбине

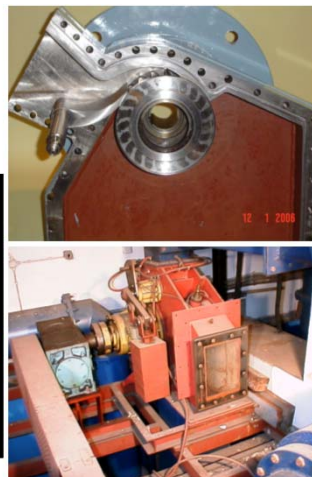
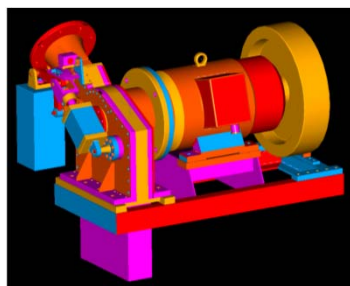

Модел Банки турбине снаге 25 kW

Истраживање, развој и освајање Банки турбине

Модел Банки турбине снаге 25 kW

Биоразградиви део отпада

Биоразградиви део отпада

Висок садржај воде
Ниска топлотна моћ

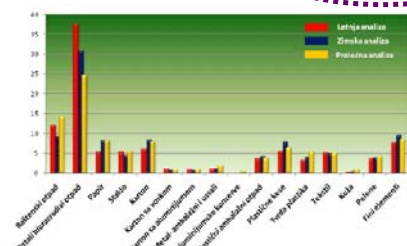

График 6.1 Упоредни приказ материјалног састава отпада -тежиња, аналитичка / проценатна анализа-Република Србија

1.000 илегалних депонија
У будућности – оснивање регионалних
рециклажних центара (мин. 200.000 стан.)

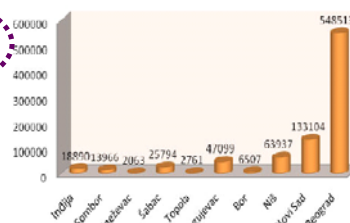

График 6.2 Генерисане количине отпада по општинама (тона/годишње)

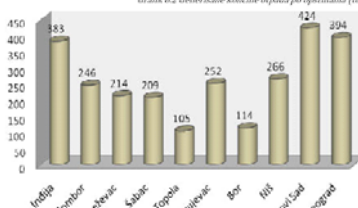
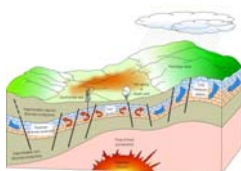

График 6.3 Генерисане количине отпада по становнику годишње (kg/st/god)

Геотермална енергија

- Природна топлота Земље
- Топлота акумулирана у флуидима и стенским масама у Земљиној кори
- Уколико би се топлота добијена смањењем температуре Земљиног омотача за **0,1 °C** искористила за производњу електричне енергије са садашњим нивоом потрошње добила би се електрична енергија за наредних **15.000 година**

Сонде за
коришћење
топлоте тла

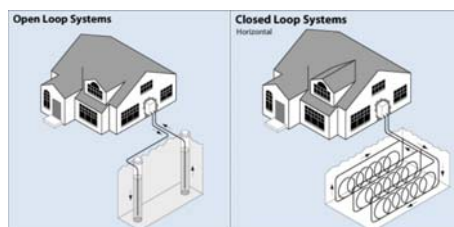
Геотермална енергија

• Извори

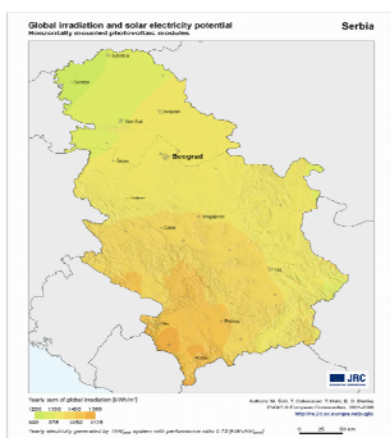
- нискотемпературни (горња граница 90-150°C)
- средњетемпературни (90-225°C)
- високотемпературни (доња граница 150-225°C)
- субгеотермални (подземне воде температуре до 30 °C) – није могуће директно коришћење

Отворени и
затворени
систем грејања

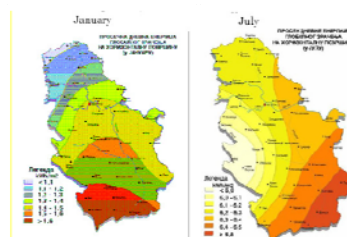

- Просечан интензитет сунчевог зрачења
  - 1,1 kWh/m²/дан на северу до 1,7 kWh/m²/дан на југу - током јануара
  - 5,9 до 6,6 kWh/m²/дан - током јула

Соларна енергија

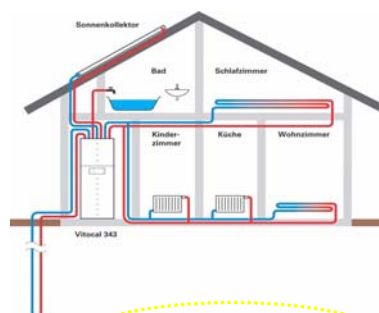
- Три микро соларне електране (снаге 5, 5 и 2 kW) чија је производња започета у 2011. години
- У 2012. години пуштено је у погон неколико соларних електрана већих снага (Кладово, Куршумлија).

Соларна енергија

	Collector Installed	Collector Surface	Total Collector Surface	Thermomats	Volume of Thermomats (l)	Total Volume (l)	Installer
SERBIA							
Monastery 'Devic' - Kosovo	3	2.1	6.3	3	140	520	SOX doo
Monastery 'Uspenje' - Orlar Banja	1	2.1	2.1	1	140	140	SOX doo
Restaurant 'Cerkat' - Major	4	2.1	8.4	1	300	300	SOX doo
Restaurant 'Makulak' - Kragujevac	4	2.1	8.4	4	100	600	SOX doo
Private house, Vlasina Banja - Belgrade	2	2.3	4.6	1	200	200	Conseco
Private house, open pool - Novi Sad			15.6				Conseco
Private house, open pool - Zvezdara, Belgrade			7.8				Conseco
Kindergarten 'Biser' - Čačak	20	2	40	2	1000	2000	Enur
Kindergarten 'Suncu' - Čačak	2	2	4	1	200	200	Enur
Hotel for children 'Kolevka' - Subotica	32	2	64	2	1000/2000	3000	Enur
Elderly nursing home 'Lug' - Mladenovac	20	2	40	2	1000/1500	1500	Enur
Hotel for people 'Arhan' - Kragujevac	4	2	8	1	100	500	Enur
Secondary school, for food and catering - Čačak	20	2	40	2	1000	2000	Enur
Container colony of TPP - Kraljevac	48	2	96	2	2000	4000	Enur
Hotel 'Oluj' - Zlatibor	10	2.6	26	1	1000	1000	TMP 2000
Hotel 'Smail' - Zlatibor	10	2.6	26	1	1000	1000	TMP 2000
Private swimming pool - Debeljača	6	2	12				Enur
Indoor swimming pool - Paraćin	30	2	72				Enur

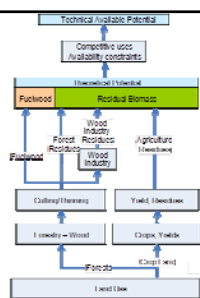
Нискоенергетска кућа
соларна и геотермална енергија

	PV Panels	Panel Power (W)	Total Power Installed (W)	Installer
Monastery Devic - Kosovo	~200	~75	~15.000	Sok doo
Two weekend houses - Golija	2	65	130	Conseco
Autonomous power supply for traffic lighting - Signal Sember (5 systems)	6x2	45	6x90	Conseco
Private house - Surčin, Belgrade	1	130	130	Conseco
Yacht located at Danube - Close to Batajnica, Belgrade	1	130	130	Conseco
Weekend house - Nova Varoš	1	65	65	Conseco
Weekend house - Close to Borča, Belgrade	1	45	45	Conseco

Енергија ветра

Биомаса

Биоразградиви део производа, отпада и остатака биолошког порекла из пољопривреде (укључујући биљне и животињске материје), шумарства и повезаних индустрија, укључујући рибарство и аквакултуру, као и биоразградиви део индустријског и комуналног отпада (Директива 2008/28/EЗ).

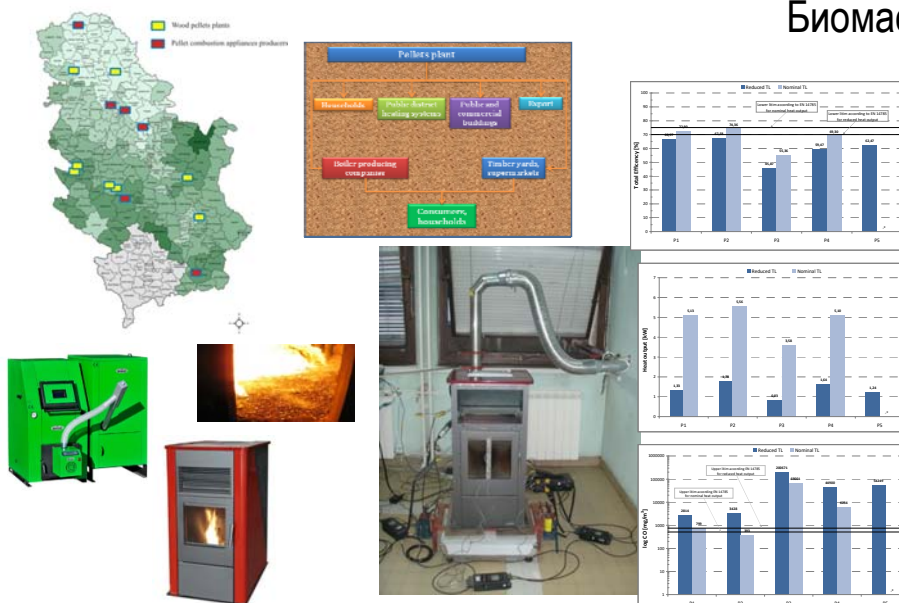

Биомаса - подела

- Према агрегатном стању
  - чврста, течна и гасовита
- Према степену прераде
  - природна
  - произведена
- Према пореклу
  - шумска биомаса
  - пољопривредна биомаса
- Према начину припреме, то јест према облику у којем се може наћи на тржишту и у експлоатацији
  - пелети, брикети, дрвна сечка, пиљевина,
  - бале сламе, трске и мискантуса итд.

Биомаса

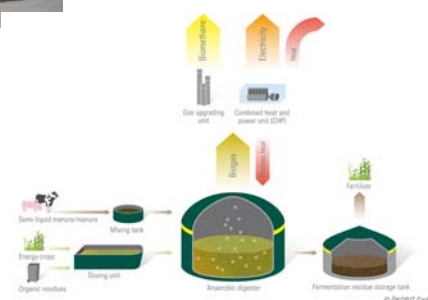

Биогорива

Биогас

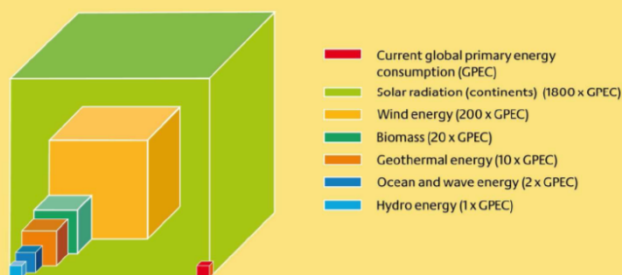

ОИЕ - Ваша будућност

Потенцијал обновљивих извора енергије

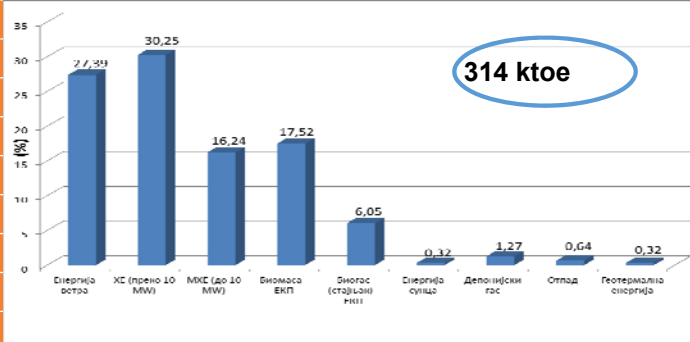

Source: Nitsch, F. (2007): Technologische und energiewirtschaftliche Perspektiven erneuerbarer Energien. Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt.

ОИЕ у сектору електричне енергије

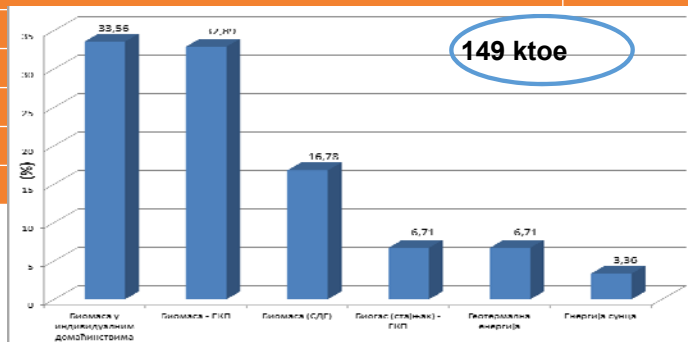
Инсталисани капацитети из ОИЕ у 2009. години	2.224 MW
Нови капацитети из ОИЕ у 2020. години	1.092 MW
Енергија ветра	500 MW
ХЕ (преко 10 MW)	250 MW
МХЕ (до 10 MW)	188 MW
Биомаса – ЕКП	100 MW
Биогас – ЕКП	30 MW
Енергија сунца	10 MW
Депонијски гас	10 MW
Отпад	3 MW
Геотермална енергија	1 MW

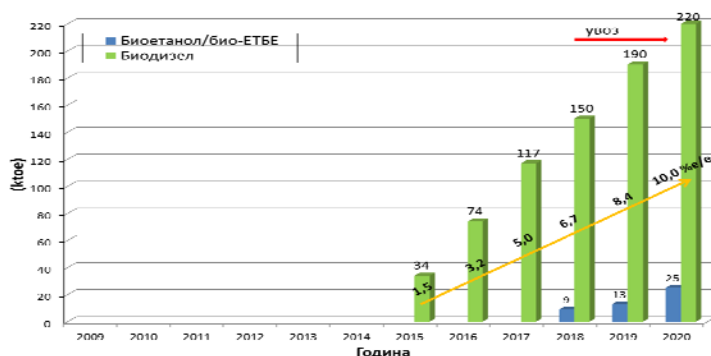

ОИЕ у сектору грејања и хлађења

Коришћење ОИЕ у 2009. години	1.059 ktOE
Нови капацитети из ОИЕ у 2020. години	149 ktOE
Биомаса у индивидуалним домаћинствима	50 ktOE
Биомаса – ЕКП	49 ktOE
Биомаса – СДГ	25 ktOE
Биогас – ЕКП	10 ktOE
Геотермална енергија	10 ktOE
Енергија сунца	5 ktOE

ОИЕ у сектору саобраћаја

- Због старости возног парка могућност намешавања 5 %v/v етанола у моторни бензин (СРПС ЕН 228)
- Могућност коришћења ХБУ, намешавање у већем % у евродизел

KOLIČINE (000 t/god)	2015	2020	2025	2030
Potrebe za benzinom sa biokomponentama	385	405	405	405
Etanol 5%*, 7, 5% i 10% V/V- potrebe		19	32	43
Etanol 10% e.e. - potrebe		64	64	64
Potrebe za dizelom sa biokomponentama	1.401	1.543	1.751	1.825
Biodizel 2%; 7%V/V i 10%- potrebe	19	113	183	191
Biodizel 10% e.e. - potrebe	163	179	203	212

Извор: Лесковац С.: Потенцијали и ограничења за производњу биогорива у РС, Биогос пројекат, Београд, 2014.

Имплементација Директиве 2009/28/ЕЗ

Overview over the implementation

Article	AL	BiH	Kosovo	FYR of Macedonia	Moldova	Montenegro	Serbia	Ukraine
NREAP	☹	☹	😊	☹	😊	☹	😊	☹
Coop Mech (Art. 6-11)	☹	☹	😊	☹	☹	☹	☹	☹
Support schemes (including the PPA)	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹
Adm. Procedures (Art.13)	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹
Information and training (Art.14)	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹
GoO (Art. 15)	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹
Access to and operation of grids (Art. 16)	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹	☹

Изаоп: Cretu G.: Implementation of RES Directive – Overview of the requirements, the status quo and next steps, Renewable Energy as an Indigenous Source of Supply in the Energy Community, Vienna, June 2014.